

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002498

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-06-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стороженко Дар'я Сергіївна

2. Daria Storozhenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 202

Назва наукової спеціальності: Захист і карантин рослин

Галузь / галузі знань: аграрні науки та продовольство

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Захист і карантин рослин

Дата захисту: 27-06-2025

Спеціальність за освітою: Захист рослин

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8832

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 44, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 44, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.35.37, 68.37.31

Тема дисертації:

1. Основні хвороби соняшнику у східній частині Лісостепу України та оптимізація заходів захисту
2. Major diseases of sunflower in the Eastern Forest-Steppe of Ukraine

Реферат:

1. Хвороби сільськогосподарських культур спричиняють значні втрати врожаю, різко знижують його кількість та погіршують якість продукції. Успішне рішення проблеми стійкості соняшнику до хвороб може бути реалізоване через знання загальної теорії імунітету цієї культури, створення генетичної бази для селекції гібридів і сортів з комплексною стійкістю та оптимізацією існуючих заходів захисту культури. Значна роль при цьому відводиться розробці об'єктивних прогнозів розвитку економічно значимих хвороб і ефективних методів їх діагностики. Поширеність хвороб у посівах соняшнику залежить від технологій вирощування культури у сівозміні та ґрунтово-кліматичних умов, що склалися і переважають на певній території, у нашому випадку – східній частині Лісостепу України. Недотримання технологій вирощування та сприятливі погодні умови сприяють накопиченню та збереженню збудників хвороб. У результаті виконання дисертаційної роботи з метою визначення доцільності та оптимальних строків проведення хімічних обробок чи додаткових заходів захисту рослин, а також прогнозування динаміки поширення хвороб у посівах соняшнику проводили постійні спостереження за появою, розвитком та поширенням шкідливих організмів.

Для проведення моніторингу розповсюдженості хвороб у посівах соняшнику застосовували методики, які удосконалені в міру збагачення знань про розвиток, шкідливість, характер пошкоджень чи появи симптомів цих шкідливих організмів. Вперше в умовах східної частини Лісостепу України надано імунологічну характеристику трьом батьківським компонентам гібридів соняшнику – X1814В, X526В, X2283В, материнській формі ОдОл1А, двом лініям закріплювачам стерильності пилку Сх66А і Сх588А, а також трьом гібридам соняшнику Кадет, Космос, Ярило. Також проведено диференціацію досліджуваного матеріалу за групами стійкості. Встановлено стійкість кожного зразка за показниками розповсюдженості та інтенсивністю розвитку хвороб. За усередненими середньозваженими значеннями ураженості по сукупності досліджених кожного року зразків соняшнику визначили рівень інфекційного фону основних хвороб культури. За результатами чотирирічної оцінки (2021–2024 рр.) польової стійкості зразків соняшнику їх розподілено на дві групи. А саме: стійкі зразки, з рівнем ураження 11,0–25,0 % та середньостійкі – 26,0–50,0 %. Отже, до групи стійких увійшли гібрид Кадет та батьківська форма гібридів X1814В з рівнем ураження кошиків сухою гниллю в межах 11,0–25,0 %, які мали бал ураження 2. До групи середньостійких увійшли гібриди Космос та Ярило, батьківські форми гібридів X526В, X2283В, материнська форма ОдОл1А та дві лінії закріплювачі стерильності пилку Сх66А і Сх588А. Їх рівень ураження кошиків сухою гниллю був в межах 26,0–50,0 %, бал ураження 3. Оцінка польової стійкості досліджуваних зразків до іржі показала, що групу середньостійких (26–50 %) зразків склали гібрид Ярило, лінії закріплювачі стерильності пилку – ОдОл1А та Сх588А і дві батьківські форми гібридів X1814В та X2283В. Ці зразки мали бал стійкості 5. Групу слабкостійких зразків, з балом ураження 7, склали гібриди Кадет та Космос, лінія закріплювач стерильності пилку Сх66А та батьківська форма гібридів X526В. Їх ураженість складала 51,0–75,0 %.

2. Crop diseases cause significant crop losses, sharply reduce yields and deteriorate product quality. A successful solution to the problem of sunflower's resistance to diseases can be realised through knowledge of the general theory of this crop's immunity, creation of a genetic basis for breeding hybrids and varieties with complex resistance and optimisation of existing crop protection measures. A significant role is played by the development of objective forecasts of economically important diseases and effective methods of their diagnosis. The prevalence of diseases in sunflower crops depends on crop rotation technologies and soil and climatic conditions prevailing in a particular area, in our case, the eastern part of the Forest-Steppe of Ukraine. Non-compliance with cultivation technologies and favourable weather conditions contribute to the accumulation and preservation of pathogens. As a result of the dissertation work, in order to determine the feasibility and optimal timing of chemical treatments or additional plant protection measures, as well as to predict the dynamics of disease spread in sunflower crops, constant observations were made of the appearance, development and spread of pests. To monitor the prevalence of diseases in sunflower crops, we used methods that have been improved as knowledge about the development, harmfulness, nature of damage or symptoms of these pests has been enriched. For the first time in the eastern part of the Forest-Steppe of Ukraine, immunological characteristics were given to three parental components of sunflower hybrids – X1814V, X526V, X2283V, the maternal form Odol1A, two pollen sterility fixer lines Ch66A and Ch588A, as well as three sunflower hybrids Kadet, Cosmos, and Yarilo. Also, the study material was differentiated by resistance groups. The resistance of each sample was determined by the prevalence and intensity of disease development. The level of the infectious background of the main crop diseases was determined based on the average weighted average values of the incidence of the total number of sunflower samples studied each year. Based on the results of a four-year evaluation (2021–2024) of the field resistance of sunflower samples, they were divided into two groups. Namely, resistant samples with a damage level of 11,0–25,0 % and medium resistant samples with a damage level of 26,0–50,0 %. Thus, the resistant group included the Kadet hybrid and the parental form of the X1814B hybrids with a level of dry rot damage to the baskets within 11,0–25,0 %, which had a damage score of 2. The group of medium-resistant hybrids included hybrids Cosmos and Yarilo, parental forms of hybrids X526V, X2283V, maternal form Odol1A and two pollen sterility fixer lines Cx66A and Cx588A. Their level of dry rot damage to the baskets was within 26,0–50,0 %, with a damage score of 3. Evaluation of field resistance of the studied samples to rust showed that the group of medium resistant (26–50 %) samples consisted of hybrid Yarylo, pollen sterility fixer lines – Odol1A and Ch588A and two parental forms of hybrids X1814V and X2283V. These

samples had a damage score of 5. The group of weakly resistant samples, with a resistance score of 7, consisted of hybrids Kadet and Kosmos, pollen sterility fixer line Cx66A and the parental form of hybrids X526B. Their infestation was 51,0–75,0 %.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Стороженко Д.С., Жукова Л.В., Станкевич С.В. Інтенсивність ураження соняшника хворобами. Таврійський науковий вісник №137. 2024. С. 273–280. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.137.33>
- Стороженко Д.С., Жукова Л.В., Станкевич С.В. Ефективність застосування регуляторів росту та мікродобрив для росту і розвитку рослин соняшнику у східній частині Лісостепу України. Таврійський науковий вісник №139. Ч.ІІ. 2024. С. 87–94. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.139.2.11>
- Storozhenko D.S., Zhukova L.V., Stankevych S.V. Current state of sunflower breeding for resistance to major diseases and optimization of the crop protection against pathogens. Таврійський науковий вісник №140. 2024. С. 258–277. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.140.33>
- Storozhenko D.S. Features of the development of the main sunflower diseases in the Eastern part of the Forest-Step of Ukraine. Таврійський науковий вісник №141. Том 1. 2025. С. 189–198. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.141.1.24>
- Стороженко Д.С. Скринінг зразків соняшнику за стійкістю до несправжньої борошнистої роси. Аграрні інновації. №29. 2025. С. 133–138. DOI <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.29.22>
- Storozhenko D., Zhukova L., Stankevych S., Ogurcov Yu. Influence of pre-sowing seed treatment on sunflower yield. Plants protection and quarantine in the 21st century: problems and development prospects. Monograph. Edited by S. Stankevych, O. Mandych. Tallinn: Teadmus OU, 2023. P. 31–42.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U109408, 0121U100557

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Станкевич Сергій Володимирович

2. Serhii Stankevych

Кваліфікація: к. с.-г. н., доц., 16.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0889-5764

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 44, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жукова Любов Володимирівна

2. Liubov Zhukova

Кваліфікація: к. с.-г. н., доц., 06.01.11

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 44, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ключевич Михайло Михайлович

2. Mykhailo Kliuchevych

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 06.01.11

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний університет "Житомирська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 05407870

Місцезнаходження: вул. Чуднівська, буд. 103, Житомир, Житомирський р-н., 10005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Марковська Олена Євгеніївна
2. Markovska Olena Ye.

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 06.01.02**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Херсонський державний аграрно-економічний університет**Код за ЄДРПОУ:** 00493020**Місцезнаходження:** вул. Стрітенська, буд. 23, Херсон, 73006, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Горяїнова Вікторія Вікторівна
2. Viktoria V. Goryainova

Кваліфікація: к. с.-г. н., 06.01.11**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний біотехнологічний університет**Код за ЄДРПОУ:** 44234755**Місцезнаходження:** вул. Алчевських, буд. 44, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна**Форма власності:****Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Забродіна Інна Вікторівна
2. Inna Zabrodina

Кваліфікація: к. с.-г. н., доц., 16.00.10**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-8122-9250**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний біотехнологічний університет**Код за ЄДРПОУ:** 44234755**Місцезнаходження:** вул. Алчевських, буд. 44, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Туренко Володимир Петрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Туренко Володимир Петрович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Міненко Софія Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна